ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δέκατο τμήμα)

της 11ης Ιουνίου 2026*

«Προδικαστική παραπομπή – Κοινωνική πολιτική – Μεταβίβαση επιχειρήσεων – Διατήρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων – Οδηγία 2001/23/ΕΚ – Άρθρο 3, παράγραφος 1 – Μεταβίβαση στον διάδοχο των υποχρεώσεων που απορρέουν από σύμβαση εργασίας υφιστάμενη κατά την ημερομηνία της μεταβίβασης της επιχείρησης – Ευχέρεια ενός κράτους μέλους να προβλέψει την αλληλέγγυο και εις ολόκληρον ευθύνη μεταξύ του μεταβιβάζοντος και του διαδόχου – Άρθρο 8 – Εφαρμογή ευνοϊκότερων εθνικών διατάξεων για τους εργαζομένους – Μεταβίβαση της υποχρέωσης ικανοποίησης των μισθολογικών απαιτήσεων που δεν έχουν καταβληθεί από τον μεταβιβάζοντα – Δυνατότητα εφαρμογής εθνικής διάταξης που εξαρτά τη μεταβίβαση της υποχρέωσης από τη σύμφωνη γνώμη του δανειστή»

Στην υπόθεση C-216/25,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Curtea de Apel Constanța (εφετείο Constanța, Ρουμανία) με απόφαση της 18ης Μαρτίου 2025, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 19 Μαρτίου 2025, στο πλαίσιο της δίκης

ZN

κατά

GSP Offshore SRL,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δέκατο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. Passer, πρόεδρο τμήματος, M. L Arastey Sahún (εισηγήτρια), πρόεδρο του πέμπτου τμήματος, και B. Smulders, δικαστή,

γενικός εισαγγελέας: R. Norkus,

γραμματέας: A. Calot Escobar,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την S. Delaude και την L. Nicolae,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ρουμανική.

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση έκδοσης προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφος 1, και του άρθρου 8 της οδηγίας 2001/23/ΕΚ του Συμβουλίου, της 12ης Μαρτίου 2001, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών, σχετικά με τη διατήρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων σε περίπτωση μεταβιβάσεων επιχειρήσεων, εγκαταστάσεων ή τμημάτων εγκαταστάσεων ή επιχειρήσεων (ΕΕ 2001, L 82, σ. 16).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του ZN και της GSP Offshore SRL, πρώην εργοδότριάς του, σχετικά με την καταβολή μισθολογικών απαιτήσεων για εργασία που παρέσχε ο ZN στην εν λόγω εταιρία πριν από την ημερομηνία μεταβίβασης της επιχείρησης βάσει συμφωνίας συναφθείσας μεταξύ της συγκεκριμένης εταιρίας και άλλης εταιρίας.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 3 και 8 της οδηγίας 2001/23 διαλαμβάνουν τα εξής:

«(3) Είναι απαραίτητη η θέσπιση διατάξεων για την προστασία των εργαζομένων σε περίπτωση αλλαγής του επιχειρηματικού φορέα, και ιδιαίτερα προς εξασφάλιση της διατηρήσεως των δικαιωμάτων τους.

[...]

(8) Η ασφάλεια και η διαφάνεια του δικαίου απαίτησαν να διευκρινιστεί η έννοια της μεταβίβασης με βάση τη νομολογία του Δικαστηρίου. Η διευκρίνιση αυτή δεν τροποποίησε το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 77/187/ΕΟΚ [του Συμβουλίου, της 14ης Φεβρουαρίου 1977, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών, των σχετικών με τη διατήρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων σε περίπτωση μεταβιβάσεων επιχειρήσεων, εγκαταστάσεων ή τμημάτων εγκαταστάσεων (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/002, σ. 171)], σύμφωνα με την ερμηνεία του Δικαστηρίου.»

4 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχεία α′ και β′, της οδηγίας 2001/23 ορίζει τα ακόλουθα:

«α) Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται σε οποιαδήποτε μεταβίβαση επιχείρησης, εγκατάστασης ή τμήματος επιχείρησης ή εγκατάστασης σε άλλον εργοδότη, ως αποτέλεσμα νομικής μεταβίβασης ή συγχώνευσης.

β) Υπό την επιφύλαξη του στοιχείου α) και των ακολούθων διατάξεων του παρόντος άρθρου, θεωρείται ως μεταβίβαση, κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας, η μεταβίβαση μιας οικονομικής οντότητας που διατηρεί την ταυτότητά της, η οποία νοείται ως σύνολο οργανωμένων πόρων με σκοπό την άσκηση οικονομικής δραστηριότητας, είτε κυρίας είτε δευτερεύουσας.»

5 Το άρθρο 3 της οδηγίας αυτής προβλέπει τα εξής:

«1. Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του [μεταβιβάζοντος], που απορρέουν από σύμβαση εργασίας ή από εργασιακή σχέση υφισταμένη κατά την ημερομηνία της μεταβιβάσεως, μεταβιβάζονται, διά της μεταβιβάσεως αυτής, στον [διάδοχο].

Τα κράτη μέλη δύνανται να προβλέπουν ότι, μετά την ημερομηνία της μεταβίβασης, ο [μεταβιβάζων] και ο [διάδοχος] εξακολουθούν να ευθύνονται αλληλεγγύως και εις ολόκληρον, ως προς υποχρεώσεις που γεννήθηκαν πριν από τη μεταβίβαση και απορρέουν από σύμβαση εργασίας ή εργασιακή σχέση, οι οποίες υφίσταντο κατά την ημερομηνία της μεταβίβασης.

[...]

4. α) Εκτός εάν τα κράτη μέλη προβλέπουν άλλως, οι παράγραφοι 1 και 3 δεν εφαρμόζονται επί των δικαιωμάτων των εργαζομένων σε παροχές λόγω γήρατος ή αναπηρίας ή προς επιζώντες βάσει συμπληρωματικών συστημάτων επαγγελματικής ή διεπαγγελματικής συνταξιοδότησης, που ισχύουν, εκτός των προβλεπομένων εκ του νόμου συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως των κρατών μελών.

[...]»

6 Κατά το άρθρο 8 της εν λόγω οδηγίας:

«Η παρούσα οδηγία δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν ή να εισάγουν ευνοϊκότερες για τους εργαζομένους νομοθετικές, κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις ή να προωθούν ή επιτρέπουν την εφαρμογή ευνοϊκότερων για τους εργαζομένους συλλογικών συμβάσεων ή συμφωνιών που συνάπτονται μεταξύ των κοινοτικών εταίρων.»

Το ρουμανικό δίκαιο

Ο εργατικός κώδικας

7 Το άρθρο 173, παράγραφος 2, του Legea nr. 53/2003 privind Codul muncii (νόμου 53/2003 περί του εργατικού κώδικα), της 24ης Ιανουαρίου 2003 (*Monitorul Oficial al României*, μέρος I, αριθ. 72, της 5ης Φεβρουαρίου 2003), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης της κύριας δίκης (στο εξής: εργατικός κώδικας), ορίζει τα εξής:

«Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του μεταβιβάζοντος που απορρέουν από σύμβαση εργασίας ή εργασιακή σχέση υφιστάμενη κατά την ημερομηνία της μεταβίβασης μεταβιβάζονται εξ ολοκλήρου στον διάδοχο.»

Ο νόμος 67/2006

8 Κατά το άρθρο 5, παράγραφος 1, του Legea nr. 67/2006 privind protecția drepturilor salariaților în cazul transferului întreprinderii, al unității sau al unor părți ale acestora (νόμου 67/2006 περί προστασίας των δικαιωμάτων των εργαζομένων σε περίπτωση μεταβιβάσεων επιχειρήσεων, εγκαταστάσεων ή τμημάτων επιχειρήσεων ή εγκαταστάσεων), της 22ας Μαρτίου 2006 (*Monitorul Oficial al României*, μέρος I, αριθ. 276, της 28ης Μαρτίου 2006, στο εξής: νόμος 67/2006):

«Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του μεταβιβάζοντος που απορρέουν από την ατομική σύμβαση εργασίας ή την ισχύουσα συλλογική σύμβαση εργασίας που υφίσταται κατά την ημερομηνία της μεταβίβασης μεταβιβάζονται εξ ολοκλήρου στον διάδοχο.»

Ο αστικός κώδικας

9 Το άρθρο 1605 του Legea nr. 287/2009 privind Codul civil al României (νόμου 287/2009 περί του ρουμανικού αστικού κώδικα), της 17ης Ιουλίου 2009 (*Monitorul Oficial al României*, μέρος I, αριθ. 511, της 24ης Ιουλίου 2009, στο εξής: αστικός κώδικας), προβλέπει τα ακόλουθα:

«Η αναδοχή χρέους που έχει συναφθεί με τον οφειλέτη παράγει αποτελέσματα μόνον εφόσον συναινέσει ο δανειστής.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

10 Ο ZN απασχολούνταν από την GSP Offshore σε εξέδρα εξόρυξης πετρελαίου.

11 Με έγγραφο της 21ης Φεβρουαρίου 2024 που κοινοποιήθηκε στο σύνολο των εργαζομένων της, περιλαμβανομένου του ZN, η GSP Offshore ανακοίνωσε ότι το προσωπικό της θα αναλάμβανε η OMV Petrom Energy Solutions SRL (στο εξής: OMV Petrom) λόγω μεταβίβασης της επιχείρησης βάσει συμφωνίας μεταξύ των δύο εταιριών συναφθείσας στις 8 Φεβρουαρίου 2024 (στο εξής: επίμαχη μεταβίβαση). Κατά συνέπεια, η OMV Petrom κατέστη ο νέος εργοδότης των εν λόγω εργαζομένων.

12 Η OMV Petrom ενημέρωσε τον δικηγόρο του ZN ότι, σύμφωνα με την ίδια, οι ανεξόφλητες μισθολογικές απαιτήσεις έναντι της GSP Offshore κατά την ημερομηνία της επίμαχης μεταβίβασης, οι οποίες αντιστοιχούσαν στην εργασία που είχε παράσχει ο ZN προς την εν λόγω εταιρία πριν από την ημερομηνία αυτή, εξακολουθούσαν να βαρύνουν τη συγκεκριμένη εταιρία, με αποτέλεσμα η OMV Petrom να μην υπέχει υποχρέωση καταβολής τους.

13 Ο ZN άσκησε αγωγή ενώπιον του Tribunalul Constanța (πρωτοδικείου Constanța, Ρουμανία) με αίτημα να υποχρεωθεί η GSP Offshore να καταβάλει τις σχετικές μισθολογικές απαιτήσεις.

14 Με απόφαση της 11ης Οκτωβρίου 2024, το ως άνω δικαστήριο απέρριψε την αγωγή με το σκεπτικό ότι, δυνάμει της επίμαχης μεταβίβασης, όλα τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του μεταβιβάζοντος είχαν μεταβιβαστεί στον διάδοχο, ήτοι στην OMV Petrom, οπότε η GSP Offshore, ως μεταβιβάζουσα, είχε απαλλαγεί από την υποχρέωση καταβολής των διεκδικούμενων μισθολογικών απαιτήσεων.

15 Ο ZN άσκησε έφεση κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του Curtea de Apel Constanța (εφετείου Constanța, Ρουμανία), το οποίο είναι το αιτούν δικαστήριο, ισχυριζόμενος ότι η GSP Offshore παρέμενε υπόχρεη των μισθολογικών απαιτήσεων εναντίον της και προβάλλοντας τη δήλωση της OMV Petrom ότι δεν αναλάμβανε την υποχρέωση καταβολής τους. Επομένως, ο ZN αμφισβητεί τη μεταβίβαση των σχετικών υποχρεώσεων από την GSP Offshore στην OMV Petrom.

16 Το εν λόγω δικαστήριο επισημαίνει ότι, στο πλαίσιο άλλων διαφορών μεταξύ της GSP Offshore και πλειόνων πρώην υπαλλήλων της με το ίδιο αντικείμενο, έκρινε ότι η εταιρία αυτή, ως μεταβιβάζουσα, παρέμενε υπόχρεη καταβολής των ανεξόφλητων μισθολογικών απαιτήσεων κατά το μέρος που δεν είχαν μεταβιβαστεί στον διάδοχο.

17 Τονίζει ότι, σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2001/23, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του μεταβιβάζοντος που απορρέουν από υφιστάμενες συμβάσεις εργασίας κατά την ημερομηνία της μεταβίβασης της επιχείρησης μεταβιβάζονται εξ ολοκλήρου στον διάδοχο, με αποτέλεσμα, βάσει της διάταξης αυτής, να πραγματοποιείται πραγματική εκχώρηση οφειλής εξαιτίας της μεταβίβασης. Η εν λόγω διάταξη μεταφέρθηκε στην εσωτερική έννομη τάξη με το άρθρο 5, παράγραφος 1, του νόμου 67/2006 καθώς και με το άρθρο 173, παράγραφος 2, του εργατικού κώδικα.

18 Πλην όμως, ο Ρουμάνος νομοθέτης δεν ενσωμάτωσε στην εθνική ρύθμιση την ευχέρεια του άρθρου 3, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας αυτής, κατά το οποίο τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν ότι ο μεταβιβάζων και ο διάδοχος ευθύνονται, μετά τη μεταβίβαση επιχείρησης, αλληλεγγύως και εις ολόκληρον για τις υποχρεώσεις που κατέστησαν ληξιπρόθεσμες πριν από την ημερομηνία της μεταβίβασης βάσει σύμβασης εργασίας υφισταμένης κατά την ημερομηνία της μεταβίβασης.

19 Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο παραπέμπει στην απόφαση της 5ης Μαΐου 1988, Berg και Busschers (144/87 και 145/87, EU:C:1988:236), στην οποία το Δικαστήριο προέβη σε ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 77/187 που καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από την οδηγία 2001/23.

20 Στην απόφαση αυτή, το Δικαστήριο έκρινε ότι η εν λόγω διάταξη έχει την έννοια ότι, μετά την ημερομηνία της μεταβίβασης, ο μεταβιβάζων απαλλάσσεται των υποχρεώσεών του που απορρέουν από σύμβαση ή σχέση εργασίας λόγω της μεταβίβασης και μόνον, ακόμη και αν οι απασχολούμενοι στην επιχείρηση εργαζόμενοι δεν συναινούν ή αντιτίθενται σ' αυτό, υπό την επιφύλαξη εν πάση περιπτώσει του δικαιώματος των κρατών μελών να προβλέπουν την αλληλέγγυο και εις ολόκληρον ευθύνη του μεταβιβάζοντος και του διαδόχου μετά την ημερομηνία της μεταβίβασης.

21 Πλην όμως, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η ως άνω κρίση του Δικαστηρίου πρέπει να ερμηνευθεί υπό το πρίσμα των σχέσεων εργασίας που ίσχυαν κατά τον χρόνο έκδοσης της εν λόγω αποφάσεως. Συνεπώς, επί του παρόντος, πρέπει να ληφθεί υπόψη τόσο η εξέλιξη της νομολογίας του Δικαστηρίου, ιδίως όσον αφορά την έννοια της «μεταβίβασης επιχείρησης» κατά την οδηγία 2001/23, όσο και οι εξελίξεις στον τομέα των εργασιακών σχέσεων οι οποίες καταδεικνύουν τη δυνατότητα επίκλησης των διατάξεων της οδηγίας αυτής για σκοπό αντίθετο προς τον σκοπό που επιδιώκεται με τη συγκεκριμένη οδηγία, ήτοι προκειμένου να στερηθούν οι υπάλληλοι την προστασία των δικαιωμάτων τους στο πλαίσιο της μεταβίβασης επιχείρησης και όχι προκειμένου να διασφαλιστεί η εν λόγω προστασία.

22 Όσον αφορά την έννοια της «μεταβίβασης επιχείρησης», το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, κατά τον χρόνο έκδοσης της οδηγίας 77/187, η λύση σύμφωνα με την οποία ο διάδοχος αναλάμβανε τα χρέη του μεταβιβάζοντος που είχαν καταστεί ληξιπρόθεσμα πριν από τη μεταβίβαση της επιχείρησης ήταν εύλογη, λαμβανομένου υπόψη ότι το πρόσωπο αυτό αποκτούσε τα μέσα, τις συμβάσεις και τις αξιώσεις της επιχείρησης προκειμένου να διασφαλίσει την καταβολή των ανεξόφλητων μισθολογικών απαιτήσεων. Εντούτοις, το Δικαστήριο έχει κρίνει έκτοτε, ιδίως με την απόφαση της 11ης Μαρτίου 1997, Süzen (C-13/95, EU:C:1997:141), ότι η ανάληψη ενός συνόλου εργαζομένων μπορεί να συνιστά μεταβίβαση επιχείρησης, χωρίς να απαιτεί κατ' ανάγκην την ανάληψη συνόλου ενσώματων περιουσιακών στοιχείων, μέσων παραγωγής ή άλλων στοιχείων του ενεργητικού.

23 Επομένως, είναι δυνατόν η μεταβίβαση μιας επιχείρησης να συνεπάγεται μόνον την ανάληψη ορισμένου αριθμού μισθωτών υπαλλήλων, αποκλειομένου κάθε στοιχείου του ενεργητικού, όπως στην περίπτωση της διαφοράς της κύριας δίκης, με αποτέλεσμα να απαλλάσσεται ο μεταβιβάζων από κάθε υποχρέωση καταβολής ανεξόφλητων μισθολογικών απαιτήσεων, οι οποίες μεταβιβάζονται, ακόμη και χωρίς τη συγκατάθεση των υπαλλήλων, στον διάδοχο.

24 Ως προς την υπό κρίση διαφορά, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι από τις πληροφορίες που είναι δημοσίως διαθέσιμες σχετικά με την OMV Petrom προκύπτει ότι η εταιρία αυτή διαθέτει εταιρικό κεφάλαιο ύψους 2 000 ρουμανικών λέι (RON) (περίπου 400 ευρώ), το οποίο δεν επιτρέπει την ικανοποίηση των μισθολογικών απαιτήσεων του συνόλου των μεταβιβασθέντων υπαλλήλων.

25 Σύμφωνα με το αιτούν δικαστήριο, στη συγκεκριμένη περίπτωση, πρέπει να γίνει δεκτό ότι δεν επιτυγχάνεται ο σκοπός της οδηγίας 2001/23. Απεναντίας, οι διατάξεις του άρθρου 3, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας καταλήγουν να στερήσουν από τους εργαζομένους την εξασφάλιση της καταβολής των ανεξόφλητων μισθολογικών απαιτήσεών τους.

26 Στο πλαίσιο αυτό, αφενός, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν μπορεί να θεωρηθεί ότι μια διάταξη γενικού χαρακτήρα, όπως το άρθρο 1605 του αστικού κώδικα, η οποία εξαρτά την εκχώρηση μιας οφειλής από τη συναίνεση του δανειστή, αποτελεί έκφραση, στο εθνικό δίκαιο, της δυνατότητας που προβλέπεται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2001/23.

27 Αφετέρου, το ίδιο δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το άρθρο 8 της οδηγίας αυτής επιτρέπει στα κράτη μέλη να εφαρμόζουν νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που είναι ευνοϊκότερες για τους εργαζομένους. Συναφώς, επισημαίνει ότι το άρθρο 1605 του αστικού κώδικα είναι ευνοϊκότερο προς τον εργαζόμενο ο οποίος, θεωρώντας ότι ο κανόνας του άρθρου 3, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της ίδιας οδηγίας καταλήγει στην πραγματικότητα επιζήμιος για τον ίδιο, επιλέγει να στραφεί κατά του μεταβιβάζοντος αντί του διαδόχου.

28 Επομένως, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν, προκειμένου να διασφαλιστεί η είσπραξη από τους υπαλλήλους των μισθολογικών απαιτήσεων που γεννήθηκαν έναντι του μεταβιβάζοντος πριν από τη μεταβίβαση της επιχείρησης, μπορεί να εφαρμόσει το άρθρο 1605 του αστικού κώδικα, σύμφωνα με το οποίο, ελλείψει συναίνεσης του δανειστή, ήτοι του μισθωτού, όσον αφορά την εκχώρηση της οφειλής, ο μεταβιβάζων δεν απαλλάσσεται από την υποχρέωση καταβολής των εν λόγω απαιτήσεων.

29 Κατά το συγκεκριμένο δικαστήριο, ένα τέτοιο ενδεχόμενο θα ήταν εφικτό, κατά πρώτον, στην περίπτωση που η ευχέρεια των κρατών μελών να εφαρμόσουν το άρθρο 3, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2001/23 μπορούσε να υλοποιηθεί μέσω διατάξεων γενικού χαρακτήρα, όπως εκείνες του αστικού κώδικα, και όχι μόνο μέσω ειδικών διατάξεων που αναφέρουν ρητώς ότι στοχεύουν στην μεταφορά της εν λόγω οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο.

30 Αν θεωρηθεί ότι η ευχέρεια αυτή δεν μπορεί να υλοποιηθεί μέσω διάταξης γενικού χαρακτήρα, τίθεται το ζήτημα, κατά δεύτερον, αν το άρθρο 8 της ίδιας οδηγίας επιτρέπει σε ένα εθνικό δικαστήριο να εφαρμόσει μια τέτοια διάταξη γενικού χαρακτήρα ως κανόνα ευνοϊκότερο για τους εργαζομένους σε σύγκριση με εκείνον του άρθρου 3, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της εν λόγω οδηγίας.

31 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Curtea de Apel Constanța (εφετείο Constanța) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχει το άρθρο 3, παράγραφος 1, της [οδηγίας 2001/23] την έννοια:
α) ότι αντιτίθεται στην εφαρμογή γενικής εθνικής νομοθετικής διάταξης η οποία εξαρτά τη μεταβίβαση υποχρέωσης μεταξύ δύο οφειλετών από τη συναίνεση του δανειστή στην περίπτωση μεταβίβασης που διέπεται από την εν λόγω οδηγία όσον αφορά τις υποχρεώσεις του μεταβιβάζοντος οι οποίες απορρέουν από σύμβαση εργασίας ή από εργασιακή σχέση υφιστάμενη κατά την ημερομηνία της μεταβίβασης και οι οποίες μεταβιβάζονται στον διάδοχο;
β) ότι μπορεί να γίνει δεκτό ότι η εξαίρεση που προβλέπεται στο δεύτερο εδάφιο της εν λόγω παραγράφου θεσπίζεται με γενική εθνική νομοθετική διάταξη, η οποία εισήχθη μετά την έκδοση του νόμου περί μεταφοράς της οδηγίας στο εθνικό δίκαιο –ήτοι γενική διάταξη η οποία εξαρτά τη μεταβίβαση υποχρέωσης μεταξύ δύο οφειλετών από τη συναίνεση του δανειστή–, ή η εν λόγω εξαίρεση πρέπει να θεσπιστεί με ειδική νομοθετική διάταξη;

2) Σε περίπτωση αρνητικής απάντησης στα δύο πρώτα [σκέλη του πρώτου ερωτήματος], έχει το άρθρο 8 της οδηγίας 2001/23 την έννοια ότι επιτρέπει στα κράτη (συμπεριλαμβανομένων των δικαστηρίων) να εφαρμόζουν γενική διάταξη η οποία εξαρτά τη μεταβίβαση των υποχρεώσεων σχετικά με μισθολογικές απαιτήσεις, οι οποίες γεννήθηκαν πριν από τη μεταβίβαση από τον μεταβιβάζοντα στον διάδοχο, από τη συναίνεση του δανειστή-εργαζομένου, καθόσον πρόκειται για διάταξη η οποία είναι ευνοϊκότερη από το άρθρο 3, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της [συγκεκριμένης οδηγίας], όπως αυτή μεταφέρθηκε στο εσωτερικό δίκαιο με ειδικό εθνικό νόμο;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

32 Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/23 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται στην εφαρμογή, στο πλαίσιο της μεταβίβασης επιχείρησης κατά την οδηγία αυτή και όσον αφορά την ικανοποίηση των ανεξόφλητων μισθολογικών απαιτήσεων από τον μεταβιβάζοντα, εθνικής διάταξης που εξαρτά την εκχώρηση υποχρέωσης μεταξύ δύο οφειλετών από τη συναίνεση του δανειστή, με αποτέλεσμα η μεταβίβαση στον διάδοχο των υποχρεώσεων που υπέχει ο

μεταβιβάζων για καταβολή των εν λόγω μισθολογικών απαιτήσεων να υπόκειται στη συναίνεση του εργαζομένου, καθώς και αν ασκεί συναφώς επιρροή ο γενικός ή ειδικός χαρακτήρας της συγκεκριμένης διάταξης.

33 Υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/23 ορίζει, στο πρώτο εδάφιό του, ότι τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του μεταβιβάζοντος, που απορρέουν από σύμβαση εργασίας ή εργασιακή σχέση υφιστάμενη κατά την ημερομηνία της μεταβίβασης της επιχείρησης, μεταβιβάζονται, διά της μεταβίβασης αυτής, στον διάδοχο.

34 Επιπλέον, το ίδιο άρθρο προβλέπει, στο δεύτερο εδάφιό του, ότι τα κράτη μέλη δύνανται να προβλέπουν ότι, μετά την ημερομηνία της μεταβίβασης της επιχείρησης, ο μεταβιβάζων και ο διάδοχος εξακολουθούν να ευθύνονται αλληλεγγύως και εις ολόκληρον ως προς υποχρεώσεις που γεννήθηκαν πριν από τη μεταβίβαση και απορρέουν από σύμβαση εργασίας ή εργασιακή σχέση οι οποίες υφίσταντο κατά την ημερομηνία της μεταβίβασης.

35 Εκ προοιμίου, επισημαίνεται ότι από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως προκύπτει ότι ο Ρουμάνος νομοθέτης μετέφερε στο εσωτερικό δίκαιο το άρθρο 3, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2001/23 τόσο με το άρθρο 5, παράγραφος 1, του νόμου 67/2006 όσο και με το άρθρο 173, παράγραφος 2, του εργατικού κώδικα, αλλά δεν αξιοποίησε, με τις εν λόγω εθνικές διατάξεις, τη δυνατότητα που προβλέπεται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας αυτής.

36 Τούτου δοθέντος, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν μπορεί να θεωρήσει ότι το αντικείμενο της εν λόγω δυνατότητας περιλαμβάνεται σε εθνική διάταξη γενικού χαρακτήρα, όπως το άρθρο 1605 του αστικού κώδικα, η οποία εξαρτά την εκχώρηση χρέους από τη συναίνεση του δανειστή. Ειδικότερα, τείνει να κρίνει ότι, στο πλαίσιο της επίμαχης μεταβίβασης, η υποχρέωση καταβολής των μισθολογικών απαιτήσεων του εργαζομένου, οι οποίες γεννήθηκαν πριν από την ημερομηνία της μεταβίβασης, δεν έχει μεταβιβαστεί στον διάδοχο λόγω έλλειψης συναίνεσης του συγκεκριμένου εργαζομένου.

37 Συναφώς, κατά πρώτον, υπενθυμίζεται ότι, στη σκέψη 11 της αποφάσεως της 5ης Μαΐου 1988, Berg και Busschers (144/87 και 145/87, EU:C:1988:236), το Δικαστήριο έκρινε, όσον αφορά το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 77/187, το οποίο αντιστοιχεί, κατ' ουσίαν, στο άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/23, ότι η μεταβίβαση επιχείρησης συνεπάγεται την αυτοδίκαιη μεταφορά, από τον μεταβιβάζοντα στον διάδοχο, των υποχρεώσεων που απορρέουν για τον εργοδότη από σύμβαση ή σχέση εργασίας, υπό την επιφύλαξη πάντως της ευχέρειας των κρατών μελών να προβλέπουν την αλληλέγγυο και εις ολόκληρον ευθύνη του μεταβιβάζοντος και του διαδόχου μετά τη μεταβίβαση. Το Δικαστήριο συνήγαγε συνακόλουθα ότι, εκτός αν τα κράτη μέλη κάνουν χρήση της ευχέρειας αυτής, ο μεταβιβάζων απαλλάσσεται από τις υποχρεώσεις του ως εργοδότη απλώς και μόνο λόγω της μεταβίβασης, χωρίς η έννομη συνέπεια αυτή να εξαρτάται από τη συναίνεση των οικείων εργαζομένων.

38 Στη σκέψη 12 της εν λόγω αποφάσεως, το Δικαστήριο έκρινε ότι μια τέτοια ερμηνεία ήταν σύμφωνη με τον σκοπό της οδηγίας 77/187, ο οποίος συνίστατο στη εξασφάλιση της διατήρησης των δικαιωμάτων των εργαζομένων σε περίπτωση αλλαγής του επικεφαλής της επιχείρησης, καθόσον τους επέτρεπε να παραμείνουν στην υπηρεσία του νέου εργοδότη υπό τις ίδιες προϋποθέσεις που είχαν συμφωνηθεί με τον μεταβιβάζοντα.

39 Επιπλέον, στη σκέψη 13 της ίδιας αποφάσεως, το Δικαστήριο επισήμανε ότι, προβλέποντας μια τέτοια αυτοδίκαιη μεταφορά των υποχρεώσεων που απορρέουν από μια σύμβαση εργασίας, η οδηγία αυτή παραμέρισε την αρχή, την οποία επικαλέστηκαν οι αναιρεσείοντες της κύριας δίκης

στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση εκείνη, ότι η αλλαγή του οφειλέτη μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο κατόπιν συναίνεσης του δανειστή. Περαιτέρω, τόνισε ότι, παρέχοντας στα κράτη μέλη την ευχέρεια να προβλέπουν την αλληλέγγυο και εις ολόκληρον ευθύνη του μεταβιβάζοντος και του διαδόχου μετά τη μεταβίβαση, το άρθρο 3, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, της εν λόγω οδηγίας τούς παρείχε τη δυνατότητα να συμβιβάσουν τον κανόνα της αυτοδίκαιης μεταβίβασης των υποχρεώσεων που απορρέουν από σύμβαση εργασίας με τις αρχές των εσωτερικών εννόμων τάξεών τους.

40 Επομένως, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 77/187 έπρεπε να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι, μετά την ημερομηνία μεταβίβασης της επιχείρησης, ο μεταβιβάζων απαλλάσσεται των υποχρεώσεών του που απορρέουν από τη σύμβαση ή σχέση εργασίας λόγω της μεταβιβάσεως και μόνο, ακόμη και αν οι απασχολούμενοι στην επιχείρηση εργαζόμενοι δεν συναινούν προς τούτο ή αν αντιτίθενται σ' αυτό, υπό την επιφύλαξη εν πάση περιπτώσει του δικαιώματος των κρατών μελών να προβλέπουν την αλληλέγγυο και εις ολόκληρον ευθύνη του μεταβιβάζοντος και του διαδόχου μετά την ημερομηνία της μεταβίβασης (απόφαση της 5ης Μαΐου 1988, Berg et Busschers, 144/87 et 145/87, EU:C:1988:236, σκέψη 14).

41 Πλην όμως, όπως προκύπτει από τη σκέψη 35 της παρούσας αποφάσεως, ο Ρουμάνος νομοθέτης δεν έκανε χρήση, στις εθνικές διατάξεις που μνημονεύονται στη σκέψη αυτή, της ευχέρειας να προβλέψει την αλληλέγγυο και εις ολόκληρον ευθύνη του μεταβιβάζοντος και του διαδόχου κατ' εφαρμογήν του άρθρου 3, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2001/23.

42 Κατά δεύτερον, επιβάλλεται να υπομνησθεί ότι το Δικαστήριο έχει επίσης κρίνει ότι η ισχύς των δικαιωμάτων που παρέχει στους εργαζομένους η οδηγία 2001/23, ιδίως το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής, δεν μπορεί να εξαρτηθεί από τη συγκατάθεση του μεταβιβάζοντος, του διαδόχου ή των εκπροσώπων των εργαζομένων ή των ίδιων των εργαζομένων, εξαιρουμένης της δυνατότητας των τελευταίων να αποφασίσουν ελεύθερα να μη συνεχίσουν τη σχέση εργασίας με τον νέο επιχειρηματία μετά την οικεία μεταβίβαση (πρβλ., κατ' αναλογίαν, αποφάσεις της 25ης Ιουλίου 1991, d'Urso κ.λπ., C-362/89, EU:C:1991:326, σκέψη 11, της 24ης Ιανουαρίου 2002, Temco, C-51/00, EU:C:2002:48, σκέψεις 35 και 36, και της 26ης Μαΐου 2005, Celtec, C-478/03, EU:C:2005:321, σκέψη 37).

43 Συναφώς, επισημαίνεται ότι η τελευταία αυτή επιφύλαξη δεν φαίνεται να ασκεί επιρροή στο πλαίσιο της υπόθεσης της κύριας δίκης. Ειδικότερα, σύμφωνα με τα στοιχεία που προκύπτουν από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως και τα οποία εναπόκειται, ενδεχομένως, στο αιτούν δικαστήριο να επιβεβαιώσει, ο εργαζόμενος δεν αμφισβητεί, εν προκειμένω, τη συνέχιση της σχέσης εργασίας του με τον διάδοχο, αλλά μόνον το κατά πόσον ο μεταβιβάζων, κατόπιν της επίμαχης μεταβίβασης, έχει απαλλαγεί από τις υποχρεώσεις σχετικά με την καταβολή των μισθολογικών απαιτήσεων που απορρέουν από την εργασία που παρέσχε ο συγκεκριμένος εργαζόμενος στον συγκεκριμένο μεταβιβάζοντα.

44 Τέλος, κατά τρίτον, από τη νομολογία προκύπτει ότι η μεταβίβαση που προβλέπεται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/23 καλύπτει το σύνολο των δικαιωμάτων των εργαζομένων, εφόσον αυτά δεν εμπίπτουν σε κάποια από τις εξαιρέσεις εφαρμογής της εν λόγω διάταξης που περιλαμβάνονται στο άρθρο 3, παράγραφος 4, της ίδιας οδηγίας (πρβλ. διάταξη της 28ης Ιανουαρίου 2015, Gimnasio Deportivo San Andrés, C-688/13, EU:C:2015:46, σκέψη 52 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία) και, μάλιστα, ανεξαρτήτως του αν τα οικεία δικαιώματα γεννήθηκαν μετά ή πριν από τη μεταβίβαση της επιχείρησης (πρβλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 7ης Φεβρουαρίου 1985, Abels, 135/83, EU:C:1985:55, σκέψεις 37 και 38).

45 Το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει επίσης ότι, κατά το μέτρο που το άρθρο 3, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, της εν λόγω οδηγίας επιτρέπει στα κράτη μέλη να προβλέπουν ότι, «μετά την ημερομηνία της μεταβίβασης», ο μεταβιβάζων και ο διάδοχος εξακολουθούν να ευθύνονται αλληλεγγύως και εις ολόκληρον ως προς τις υποχρεώσεις που γεννήθηκαν πριν από τη μεταβίβαση και απορρέουν από σύμβαση εργασίας ή από εργασιακή σχέση, οι οποίες υφίσταντο κατά την ημερομηνία της μεταβίβασης, εναπόκειται κατά κύριο λόγο στον διάδοχο να ικανοποιήσει τις απαιτήσεις των εργαζομένων που υφίσταντο κατά τη στιγμή της μεταβίβασης (πρβλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 7ης Φεβρουαρίου 1985, Abels, 135/83, EU:C:1985:55, σκέψη 36).

46 Κατά συνέπεια, λαμβανομένης επίσης υπόψη της νομολογίας που υπομνήσθηκε στις σκέψεις 39 και 44 της παρούσας αποφάσεως, πρέπει να θεωρηθεί ότι δεν ασκεί επιρροή, για την ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/23, αρχή, όπως εκείνη του κανόνα του άρθρου 1605 του αστικού κώδικα, κατά την οποία ο οφειλέτης δεν δύναται να μεταβιβάσει τα χρέη του σε τρίτον χωρίς τη συναίνεση των δανειστών του, ομοίως δε όσον αφορά περίπτωση μεταβίβασης της υποχρέωσης καταβολής των μισθολογικών απαιτήσεων που οφείλονταν από τον μεταβιβάζοντα σε εργαζόμενο πριν από την ημερομηνία της μεταβίβασης της επιχείρησης, υπό την επιφύλαξη πάντως της ευχέρειας των κρατών μελών, η οποία προβλέπεται στο δεύτερο εδάφιο του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής να προβλέπουν αλληλέγγυο και εις ολόκληρον ευθύνη του μεταβιβάζοντος και του διαδόχου για το διάστημα μετά την ημερομηνία αυτή.

47 Όσον αφορά, πιο συγκεκριμένα, το εν λόγω δεύτερο εδάφιο, υπογραμμίζεται ότι σκοπός του δεν είναι να παρεκκλίνει από τη βασική αρχή του πρώτου εδαφίου του ίδιου άρθρου 3, παράγραφος 1, κατά την οποία ο διάδοχος καθίσταται, λόγω της μεταβίβασης, υπόχρεος των οφειλών που απορρέουν από σύμβαση εργασίας, αλλά να συμπληρώσει την εφαρμογή της βασικής αυτής αρχής προβλέποντας ότι η εν λόγω ευθύνη είναι δυνατό να εξακολουθεί να βαρύνει, πέραν του διαδόχου, και τον μεταβιβάζοντα.

48 Επομένως, το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/23 δεν καθιστά δυνατό να εμποδίσει την εφαρμογή της συγκεκριμένης βασικής αρχής, σύμφωνα με την οποία οι υποχρεώσεις που απορρέουν από σύμβαση εργασίας μεταβιβάζονται αυτοδικαίως στον διάδοχο, ακόμη και αν οι εργαζόμενοι που απασχολούνται στην επιχείρηση δεν συναινούν ή αντιτίθενται σε αυτό, όπως προκύπτει από τη νομολογία που μνημονεύθηκε στη σκέψη 40 της παρούσας αποφάσεως.

49 Συνεπώς, η διάταξη αυτή δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να τύχει εφαρμογής μέσω κανόνα που έχει ως αποτέλεσμα να εξαρτάται η μεταβίβαση των σχετικών υποχρεώσεων από τη συναίνεση του εργαζομένου, τούτο δε ανεξαρτήτως του κατά πόσον ο συγκεκριμένος κανόνας προβλέπεται από εθνική διάταξη γενικού ή ειδικού χαρακτήρα, στοιχείο στο οποίο εστιάζει το πρώτο προδικαστικό ερώτημα.

50 Επιβάλλεται ακόμη να επισημανθεί ότι η ερμηνεία αυτή του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/23 δεν αναιρείται από τα στοιχεία που μνημονεύει το αιτούν δικαστήριο στην αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, όπως αυτά υπομνήσθηκαν στη σκέψη 21 της παρούσας αποφάσεως.

51 Ειδικότερα, κατά πρώτον, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, από την έκδοση της αποφάσεως της 5ης Μαΐου 1988, Berg και Busschers (144/87 και 145/87, EU:C:1988:236), έχει επέλθει εξέλιξη της νομολογίας του Δικαστηρίου όσον αφορά την έννοια της «μεταβίβασης επιχείρησης», όπως καταδεικνύεται από την απόφαση της 11ης Μαρτίου 1997, Süzen (C-13/95, EU:C:1997:141).

52 Συναφώς, αρκεί να επισημανθεί ότι η αρχή ότι τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που απορρέουν από τις υφιστάμενες συμβάσεις εργασίας κατά την ημερομηνία της μεταβίβασης της επιχείρησης μεταβιβάζονται αυτοδικαίως στον διάδοχο, χωρίς το αποτέλεσμα αυτό να μπορεί να εξαρτηθεί από τη συναίνεση, μεταξύ άλλων, των εργαζομένων, αποτελεί πάγια αρχή της νομολογίας του Δικαστηρίου που ακολούθησε την απόφαση της 5ης Μαΐου 1988, Berg και Busschers (144/87 και 145/87, EU:C:1988:236), όπως προκύπτει, ειδικότερα, από τη νομολογία που παρατίθεται στη σκέψη 42 της παρούσας αποφάσεως.

53 Εν πάση περιπτώσει, σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 8 της οδηγίας 2001/23, μολονότι η ασφάλεια δικαίου και η διαφάνεια απαίτησαν αποσαφήνιση της έννοιας της «μεταβίβασης» υπό το πρίσμα της νομολογίας του Δικαστηρίου, εντούτοις μια τέτοια διευκρίνιση, όπως απαντά στο άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχείο β′, της εν λόγω οδηγίας, δεν επέφερε τροποποίηση του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας 77/187 ούτε, κατά συνέπεια, της οδηγίας 2001/23.

54 Κατά δεύτερον, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι οι εξελίξεις στον τομέα των εργασιακών σχέσεων καταδεικνύουν ότι είναι δυνατή η επίκληση των διατάξεων της οδηγίας 2001/23 για επιδίωξη σκοπού αντίθετου προς τον σκοπό τον οποίο επιδιώκει η οδηγία αυτή, ήτοι προκειμένου να στερηθούν οι εργαζόμενοι την προστασία των δικαιωμάτων τους στο πλαίσιο της μεταβίβασης μιας επιχείρησης, και όχι για να διασφαλιστεί η εν λόγω προστασία.

55 Συναφώς, υπενθυμίζεται, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 38 της παρούσας αποφάσεως, ότι, όπως προκύπτει από το άρθρο 3 της οδηγίας 2001/23, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα της αιτιολογικής σκέψης 3 της ίδιας οδηγίας, η συγκεκριμένη οδηγία έχει σκοπό να προστατεύσει τους εργαζομένους, εξασφαλίζοντας τη διατήρηση των δικαιωμάτων τους σε περίπτωση αλλαγής του επικεφαλής της επιχείρησης, καθόσον τους επιτρέπει να παραμείνουν στην υπηρεσία του νέου εργοδότη υπό τις ίδιες προϋποθέσεις που είχαν συμφωνηθεί με τον μεταβιβάζοντα. Σκοπός της εν λόγω οδηγίας είναι να διασφαλίσει, κατά το μέτρο του δυνατού, τη χωρίς τροποποίηση συνέχιση των συμβάσεων ή των σχέσεων εργασίας με τον διάδοχο, κατά τρόπο ώστε οι εργαζόμενοι να μην περιέρχονται σε δυσμενέστερη θέση αποκλειστικά και μόνο λόγω της μεταβίβασης της επιχείρησης (απόφαση της 9ης Σεπτεμβρίου 2020, TMD Friction και TMD Friction EsCo, C-674/18 και C-675/18, EU:C:2020:682, σκέψη 48 καθώς και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Τούτου δοθέντος, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 37 και 38 της παρούσας αποφάσεως, μια τέτοια μεταβίβαση έχει επίσης, υπό την επιφύλαξη της ευχέρειας που προβλέπεται στο δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 1 του εν λόγω άρθρου 3, η οποία δεν ασκεί επιρροή εν προκειμένω, ως αποτέλεσμα την απαλλαγή του μεταβιβάζοντος από τις υποχρεώσεις του ως εργοδότη.

56 Πλην όμως, υπενθυμίζεται ότι, όπως επισημαίνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με τις γραπτές παρατηρήσεις της, η εφαρμογή της νομοθεσίας της Ένωσης δεν μπορεί να επεκτείνεται μέχρι του σημείου να καλύπτει τις πράξεις που διενεργούνται με σκοπό τη δόλια ή καταχρηστική εκμετάλλευση των πλεονεκτημάτων τα οποία προβλέπει το δίκαιο της Ένωσης. Κατά πάγια νομολογία, προκειμένου να αποδειχθεί η ύπαρξη καταχρηστικής πρακτικής, απαιτείται αφενός μεν η συνδρομή ενός συνόλου αντικειμενικών περιστάσεων από τις οποίες να προκύπτει ότι, παρά την τυπική τήρηση των προϋποθέσεων που προβλέπει η νομοθεσία της Ένωσης, δεν επιτεύχθηκε ο επιδιωκόμενος με τη νομοθεσία αυτή σκοπός, αφετέρου δε η ύπαρξη ενός υποκειμενικού στοιχείου, το οποίο συνίσταται στη βούληση του ενδιαφερομένου να αποκομίσει όφελος από τη νομοθεσία της Ένωσης δημιουργώντας τεχνητά τις προϋποθέσεις που είναι αναγκαίες προκειμένου να αντλήσει το όφελος αυτό (απόφαση της 30ής Οκτωβρίου 2025, Mercedes-Benz Bank et Volkswagen Bank, C-143/23, EU:C:2025:837, σκέψεις 79 και 81 καθώς και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

57 Απόκειται, εν τέλει, στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει αν υφίσταται καταχρηστική πρακτική στη διαφορά που εκκρεμεί ενώπιόν του, λαμβάνοντας υπόψη όλα τα πραγματικά περιστατικά και τις περιστάσεις της συγκεκριμένης υπόθεσης, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που είναι μεταγενέστερα της πράξης για την οποία προβάλλεται καταχρηστικός χαρακτήρας (απόφαση της 30ής Οκτωβρίου 2025,Mercedes-Benz Bank και Volkswagen Bank, C-143/23, EU:C:2025:837, σκέψη 82 καθώς και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

58 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των ανωτέρω σκέψεων, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/23 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται στην εφαρμογή, στο πλαίσιο της μεταβίβασης επιχείρησης κατά την οδηγία αυτή και όσον αφορά την ικανοποίηση των ανεξόφλητων μισθολογικών απαιτήσεων από τον μεταβιβάζοντα, εθνικής διάταξης που εξαρτά την εκχώρηση υποχρέωσης μεταξύ δύο οφειλετών από τη συναίνεση του δανειστή, με αποτέλεσμα η μεταβίβαση στον διάδοχο των υποχρεώσεων που υπέχει ο μεταβιβάζων για καταβολή των εν λόγω μισθολογικών απαιτήσεων να υπόκειται στη συναίνεση του εργαζομένου, τούτο δε ανεξαρτήτως του γενικού ή ειδικού χαρακτήρα της συγκεκριμένης διάταξης.

Επί του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος

59 Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 8, της οδηγίας 2001/23 έχει την έννοια ότι επιτρέπει την εφαρμογή, στο πλαίσιο της μεταβίβασης επιχείρησης κατά την οδηγία αυτή και όσον αφορά την ικανοποίηση των ανεξόφλητων μισθολογικών απαιτήσεων από τον μεταβιβάζοντα, εθνικής διάταξης που εξαρτά την εκχώρηση υποχρέωσης μεταξύ δύο οφειλετών από τη συναίνεση του δανειστή, με αποτέλεσμα η μεταβίβαση στον διάδοχο των υποχρεώσεων που υπέχει ο μεταβιβάζων για καταβολή των εν λόγω μισθολογικών απαιτήσεων να υπόκειται στη συναίνεση του εργαζομένου.

60 Το ως άνω άρθρο 8 προβλέπει ότι η συγκεκριμένη οδηγία δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη να εφαρμόζουν ή να εισάγουν ευνοϊκότερες για τους εργαζομένους νομοθετικές, κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις ή να προωθούν ή επιτρέπουν την εφαρμογή ευνοϊκότερων για τους εργαζομένους συλλογικών συμβάσεων ή συμφωνιών που συνάπτονται μεταξύ των κοινοτικών εταίρων.

61 Υπενθυμίζεται συναφώς ότι η οδηγία 2001/23 επιδιώκει μερική μόνον εναρμόνιση του αντικειμένου το οποίο ρυθμίζει, επεκτείνοντας, ως προς τα ουσιώδη σημεία, την προστασία που διασφαλίζεται αυτοτελώς για τους εργαζομένους από το δίκαιο των διαφόρων κρατών μελών και στην περίπτωση της μεταβίβασης επιχείρησης. Δεν επιδιώκει τη θέσπιση ενιαίου επιπέδου προστασίας για το σύνολο της Ένωσης βάσει κοινών κριτηρίων (απόφαση της 11ης Σεπτεμβρίου 2014, Österreichischer Gewerkschaftsbund, C-328/13, EU:C:2014:2197, σκέψη 22 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

62 Εντούτοις, η εφαρμογή εθνικών διατάξεων ευνοϊκότερων για τους εργαζομένους, δυνάμει του άρθρου 8 της οδηγίας 2001/23, δεν μπορεί να θίγει την ελάχιστη προστασία την οποία εγγυάται στους εργαζομένους η ίδια οδηγία και, ειδικότερα, το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής, σχετικά με την αυτοδίκαιη μεταφορά στον διάδοχο των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων που απορρέουν από σύμβαση εργασίας (πρβλ., κατ' αναλογίαν, αποφάσεις της 19ης Νοεμβρίου 2019, TSN και AKT, C-609/17 και C-610/17, EU:C:2019:981, σκέψη 35, καθώς και της 2ας Μαρτίου 2023, MÁV-START, C-477/21, EU:C:2023:140, σκέψη 51).

63 Η εφαρμογή τέτοιων εθνικών διατάξεων δεν μπορεί να θίγει ούτε τη συνοχή της εν λόγω οδηγίας ή τους σκοπούς τους οποίους αυτή επιδιώκει (πρβλ., κατ' αναλογίαν, αποφάσεις της 19ης Νοεμβρίου 2019, TSN και AKT, C-609/17 και C-610/17, EU:C:2019:981, σκέψη 51, καθώς και της 12ης Ιουνίου 2025, Tallinna linn, C-219/24, EU:C:2025:442, σκέψη 48).

64 Πλην όμως, ακόμη και αν υποτεθεί ότι μια εθνική διάταξη που εξαρτά τη μεταβίβαση υποχρέωσης μεταξύ δύο οφειλετών από τη σύμφωνη γνώμη του δανειστή, όπως το άρθρο 1605 του αστικού κώδικα, συνιστά διάταξη ευνοϊκότερη για τους εργαζομένους σε σύγκριση με το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/23, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η εφαρμογή μιας τέτοιας εθνικής διάταξης παραβιάζει τη βασική αρχή στην οποία στηρίζεται το εν λόγω άρθρο 3, παράγραφος 1, ήτοι ότι ο διάδοχος καθίσταται αυτοδικαίως υπεύθυνος, λόγω της μεταβίβασης, να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις που απορρέουν από σύμβαση εργασίας, περιλαμβανομένης της περίπτωσης που οι οικείοι εργαζόμενοι δεν συναινούν ή αντιτίθενται σε αυτό, όπως προκύπτει από την απάντηση που δόθηκε στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα. Υπό τις συνθήκες αυτές, η εφαρμογή μιας τέτοιας εθνικής διάταξης θα έθιγε τη συνοχή της συγκεκριμένης οδηγίας καθώς και την ελάχιστη προστασία την οποία εγγυάται αυτή η ίδια οδηγία στους εργαζομένους και, ειδικότερα, το εν λόγω άρθρο 3, παράγραφος 1.

65 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των ανωτέρω σκέψεων, στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 8, της οδηγίας 2001/23 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται στην εφαρμογή, στο πλαίσιο της μεταβίβασης επιχείρησης κατά την οδηγία αυτή και όσον αφορά την ικανοποίηση των ανεξόφλητων μισθολογικών απαιτήσεων από τον μεταβιβάζοντα, εθνικής διάταξης που εξαρτά την εκχώρηση υποχρέωσης μεταξύ δύο οφειλετών από τη συναίνεση του δανειστή, με αποτέλεσμα η μεταβίβαση στον διάδοχο των υποχρεώσεων που υπέχει ο μεταβιβάζων για καταβολή των εν λόγω μισθολογικών απαιτήσεων να υπόκειται στη συναίνεση του εργαζομένου.

Επί των δικαστικών εξόδων

66 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δέκατο τμήμα) αποφαίνεται:

1) Το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/23/ΕΚ του Συμβουλίου, της 12ης Μαρτίου 2001, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών, σχετικά με τη διατήρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων σε περίπτωση μεταβιβάσεων επιχειρήσεων, εγκαταστάσεων ή τμημάτων εγκαταστάσεων ή επιχειρήσεων,

έχει την έννοια ότι:

αντιτίθεται στην εφαρμογή, στο πλαίσιο της μεταβίβασης επιχείρησης κατά την οδηγία αυτή και όσον αφορά την ικανοποίηση των ανεξόφλητων μισθολογικών απαιτήσεων από τον μεταβιβάζοντα, εθνικής διάταξης που εξαρτά την εκχώρηση υποχρέωσης μεταξύ δύο οφειλετών από τη συναίνεση του δανειστή, με αποτέλεσμα η μεταβίβαση στον διάδοχο των υποχρεώσεων που υπέχει ο μεταβιβάζων για καταβολή των εν λόγω

μισθολογικών απαιτήσεων να υπόκειται στη συναίνεση του εργαζομένου, τούτο δε ανεξαρτήτως του γενικού ή ειδικού χαρακτήρα της συγκεκριμένης διάταξης.

2) Το άρθρο 8 της οδηγίας 2001/23

έχει την έννοια ότι:

αντιτίθεται στην εφαρμογή, στο πλαίσιο της μεταβίβασης επιχείρησης κατά την οδηγία αυτή και όσον αφορά την ικανοποίηση των ανεξόφλητων μισθολογικών απαιτήσεων από τον μεταβιβάζοντα, εθνικής διάταξης που εξαρτά την εκχώρηση υποχρέωσης μεταξύ δύο οφειλετών από τη συναίνεση του δανειστή, με αποτέλεσμα η μεταβίβαση στον διάδοχο των υποχρεώσεων που υπέχει ο μεταβιβάζων για καταβολή των εν λόγω μισθολογικών απαιτήσεων να υπόκειται στη συναίνεση του εργαζομένου.

(υπογραφές)